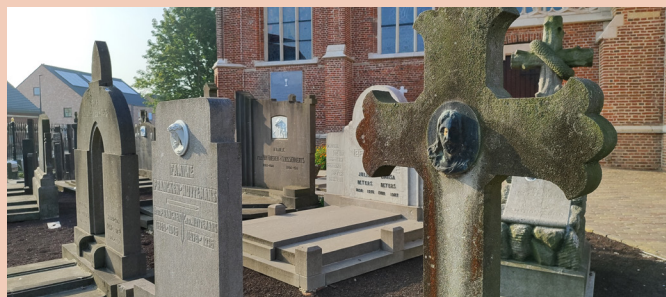

Via deze brochure willen we het niet alleen hebben over de graftekens, maar ook én vooral over de mensen en de verhalen over de mensen die bij het grafteken horen.

De verhalen in deze folder zijn het werk van de meters en peters van het funeraire erfgoed, enkele Wuustwezelse geschiedenis- en erfgoedliefhebbers, erfgoedexpert Jef Anthonissen, Regionaal Landschap de Voorkempen en Lokaal bestuur Wuustwezel.

Maak kennis met

Jozef Nuytemans en Maria Anthonissen, Carolina Anthonissen, Maria Van der Jonckheyd, Felix Van Bueren, Aloïs Blommaert, Marcus Verellen en Emiel Vervoort en dompel je onder in een stukje Wuustwezels erfgoed!

Wil je de verhalen uit een andere invalshoek horen?

Open of download de ErfgoedApp en kies voor de tour 'Welkom op het kerkhof van Wuustwezel. Ontdek het verhaal van ...' en luister.

Jozef Nuytemans & Maria Anthonissen

Een voornaam koppel met een groot gezin

In dit bijzonder versierde graf rusten Jozef Nuytemans en Maria Anthonissen. Met hun indringende blik, het opvallende hoofddekseel en de kanten stola lijken ze je aan te kijken vanuit een ver verleden. Het is een voornaam en welstellend koppel, en – afgaande op de christelijke symboliek op het graf – wellicht ook devoot.

Jozef (°Kalmthout, 1832) en Maria (°Wuustwezel, 1834) trouwen in Wuustwezel op 27 november 1861. De daaropvolgende vijftien jaar volgen er maar liefst elf kinderen, waarvan één meisje op jonge leeftijd sterft. Veel is er verder niet geweten over hun leven: ze wonen op Steenweg 294 (de huidige Bredabaan), Jozef is landbouwer en tapper. Hun kinderen volgen uiteenlopende opleidingen: beenhouwer, winkelierster, onderwijzer, onderwijzeres en bureelbediende. Allemaal verlaten ze het nest om in Antwerpen te gaan

wonen, op één dochter na: Anna Cornelia trouwt met wagenmaker Carolus Boudewijns en verhuist naar Loenhout.

Een bijzonder graf als eeuwig eerbetoon

Maria sterft in 1901, op 67-jarige leeftijd. "Haar graf moet bijzonder zijn", heeft haar echtgenoot wellicht beslist. In 1914 sterft ook de dan 82-jarige Jozef. Na dertien jaar wordt hij herenigd met zijn vrouw.

Het graf in blauwe hardsteen werd gemaakt door Clement Jonckheer van steenkappersbedrijf "Cl. Jonckheer & Fils" uit Antwerpen. Hun kwalitatief hoogstaande grafmonumenten bevinden zich veelal in het Antwerpse, onder meer op het Schoonselhof.

Het grafmonument staat bol van de symboliek. Het kruis staat op een imitatie-boomstronk, en weerspiegelt hoop en verrijzenis. De boomstronk verwijst naar een levensboom. Rond het kruis hangt een immortellenkrans, die kracht en onsterfelijkheid symboliseert. Het voorziene bloemperkje is typisch voor de vooroorlogse periode en werd vaak voorzien van groenblijvende plantjes.

Carolina Anthonissen

In dit graf ligt Lieneke Lak, een bijzondere vrouw uit de Wuustwezelse geschiedenis.

Van Carolina tot Lieneke Lak

Lieneke Verstraelen wordt geboren in 1858 als Carolina Anthonissen. Waarschijnlijk komt ze voor de liefde vanuit Oostmalle in Wuustwezel wonen. Op 31-jarige leeftijd krijgt ze samen met haar man, Jan Verstraelen, een dochter, Maria Stephania.

Het koppel baat een winkeltje uit in de Dorpsstraat. Daar kan je alles krijgen: van kruidenierswaren tot boerderijgerief. Een soort supermarkt avant la lettre! Lieneke kent ook iets van marketing. Als je siroop wil proeven alvorens die te kopen, steekt ze een lepel of haar eigen vinger in de grote bokaal en mag je die schoon likken. Lieneke Lak is geboren!

Lieneke is 45 jaar als de 'Groote Oorlog' uitbreekt. Over deze periode is er echter

weinig bekend. Wel weten we met zekerheid dat Lieneke tijdens de oorlogsjaren 'actief' is geweest. Hoe, waar en wanneer is onduidelijk. Dat ze een veroordeling met gevangenisstraf heeft opgelopen, is wel zeker. Of de gevangenisstraf effectief tot uitvoering is gekomen, kon niet worden achterhaald.

Ook het overlijden van haar dochter in 1916 tekent Lienes verdere leven. Ze heeft een streng gezicht: een spitse neus, kleine oogjes, bolle wangen en een strakke mond met volle lippen. Haar haren zijn naar achter gebonden in een strakke knot. Ze is zwijgzaam en heeft een weemoedige en geheimzinnige uitstraling.

Een streng gelaat en een leven vol verhalen

Haar hele voorkomen dwingt zo automatisch een zeker respect af bij volwassenen, en boezemt kinderen een beetje angst in. Dat laatste kan ook voortkomen uit de aprilgrappen die de kinderen elk jaar met haar uithalen. Op 1 april wordt haar winkeltje steevast

overspoeld door grappenmakers die een "pakske tisternie" willen kopen. Daar kan Lieneke hoegenaamd niet mee lachen.

Lieneke sterft op 28 oktober 1951. Ze is dan 83. De open ruimte die ontstaat na het afbreken van de winkel wordt ter ere van haar omgedoopt tot de 'Place Caroline'.

De stèle in blauwe hardsteen is opgebouwd in een vroege art-decovormtaal. De rechte lijnen en symmetrie verraden deze stijlperiode. Centraal is een prominent, porseleinen Christushoofd aanwezig, welke ook op andere graven is terug te vinden. Het gebarsten Christushoofd wordt geflankeerd door vervaagde foto's op porselein.

Maria Van der Jonckheyd

Schuilen in de Dorpsstraat

De bevrijdingsgevechten in 1944 gaan er hevig aan toe. Zeven keer trilde het huis van Jan Van der Jonckheyd en Anna De Ryck in de Biest al op zijn grondvesten. Ze zien geen andere keuze meer: het is tijd om met hun kinderen een schuilplaats te zoeken.

Ze kunnen terecht in de kelder van smid De Ryck in de Dorpsstraat. Met dertien zitten ze daar opeengepakt, terwijl de Duitse artillerie boven hen blijft vuren.

Plots rolt er een artilleriegranaat de keldertrap af. Een seconde later volgt de ontploffing. De schade is enorm: iedereen in de kelder is gewond.

Josée, één van Maria's zussen, vertelt: 'Mijn broer kreeg een scherf door zijn wang. Die vernielde al zijn bovenste tanden en vloog er langs de andere kant terug uit. Moeder was zwaargewond aan haar arm ter hoogte van haar schouder en

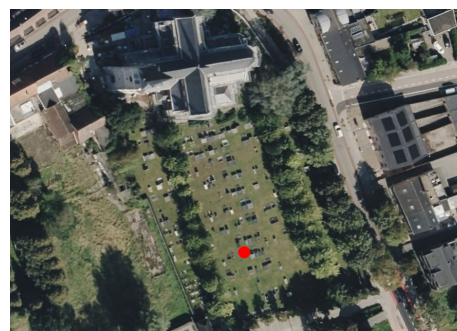
men was bang dat haar arm zou moeten worden geamputeerd.'

Verlies van een levenslustig meisje

Ook Maria raakt zwaargewond. Haar lichaam zit vol met granaatsplinters, waaronder een grote scherf in haar longen. Na de beschieting loopt ze met haar gezin nog tot aan het oud gemeentehuis, maar ze kan niet meer verder.

De burgerbescherming hijst haar op een brancard en brengt haar naar het gemeentehuis, waar dokter Deckers haar de eerste zorg toedient. Maar de ernst van haar verwondingen gaat zijn petje te boven. Maria wordt met een Britse ziekenwagen naar het ziekenhuis van Turnhout gevoerd, waar ze de volgende dag overlijdt.

'Een levenslustig meisje, een echte kapoen die altijd klaar was om iemand een poets te bakken', zoals Josée zich haar herinnert, is niet meer. Ze is één van de 24 kinderen uit de gemeente die de oorlog niet overleefden.

Het gecementeerde kruis met zwart glazen plaatje is één van de laatste overgebleven voorbeelden van dergelijke typische grafmonumenten uit de jaren '40 en '50 op de begraafplaats hier.

Felix Van Bueren

Felix Van Bueren, geboren in 1883, is de jongste van negen kinderen van veekoopman en winkelier Theodoor en zijn vrouw Catharina. Hij blijft in het ouderlijk huis wonen: een wit, met klimop bedekt pand naast het Achter d'Hovenplein.

Vertrouwd gezicht in het dorp

Felix trouwt met Marie Goossenaerts. Het koppel blijft kinderloos. Als bakker en kruidenier kende iedereen in het dorp Felix wel. Ook was hij heel betrokken binnen de kerk. Zo luidde hij de klokken en ging hij rond met de schaal tijdens de dienst. Daarnaast was hij lid van de brandweer.

Tijdens de oorlog komt Felix' broer Louis uit Merksem met zijn familie bij hen inwonen. Een heel aantal monden extra te voeden, maar op het platteland was er eten genoeg. De oorlog blijft al bij al goed leefbaar voor hen. Tijdens de bombardementen gaan

ze schuilen in 'den bak van het Oud Gemeentehuis'. De kerktoeren wordt getroffen maar de huizen blijven gespaard, en ook de familie Van Bueren komt er met de schrik van af.

Na de oorlog blijft jongste neef Franciscus (Frans) met zijn vrouw en kinderen bij nonkel Felix wonen. Marie is intussen gestorven. Frans en zijn familie helpen Felix met het huishouden en het uitbaten van de winkel. Hun jongste dochter, Thea, woont overigens ook nog steeds in het huis.

Op zijn 65ste komt Felix lelijk ten val wanneer hij een stel schoolbengels achterna loopt die de noten van zijn walnotenboom hadden gepikt. Hij sterft aan de gevolgen van dit ongeluk.

Familie en geloof als houvast

Zijn engagement in de kerk blijkt ook nog na zijn dood: een aanzienlijke som gaat naar het opdragen van missen voor zijn

zielenheil en een flink aantal aflaten. Felix wordt herinnerd als een man van zijn woord. Familie was heilig voor hem.

Dit grafteken in blauwe hardsteen, voorzien van een stèle met kruis, werd gemaakt door steenhouwer John Palinckx uit Ekeren (Mariaburg).

Het eenvoudige art-deco-ontwerp met rechte lijnen is stijlzuiver en een mooi toonbeeld van graven uit deze periode. De letters zijn verdiept aangebracht en vertonen restanten van zwarte verf.

Aloïs Blommaert

Op 19 november 1912 ziet Aloïs Blommaert in Wuustwezel het levenslicht. Al tijdens zijn schooltijd aan de normaalschool in Antwerpen schrijft hij zijn eerste jeugdverhalen. Later komen daar verzen en proza voor verschillende studententijdschriften bij.

Meester Wies en zijn schrijverschap

In 1931 behaalt hij zijn onderwijzersdiploma. Maar voor hij aan de slag kan, moet hij eerst nog zijn legerdienst doorlopen. In 1933 kan hij starten als onderwijzer in het tweede leerjaar in zijn geboortedorp.

Meester Wies wordt een bekend figuur, ook al door de jeugdboeken waarvan hij er jaarlijks verschillende publiceert.

In 1936 trouwt hij met Clem Meyssen. Samen krijgen ze drie dochters en een zoon: Maria, Lieve, Wies en Lutgart. Maria en Wies halen hun eerste verjaardag niet. En ook op het vlak van gezondheid

krijgt Aloïs zijn portie leed te verwerken. In 1939 krijgt hij een longziekte waarvan hij nooit helemaal zal herstellen. Zelfs voor de klas staan lukt niet meer. Hij blijft wel jeugdboeken schrijven en later ook historische romans en hagiografieën (heiligenlevens).

Zijn echtgenote Clem, die ook bekend stond als moeke Blommaert, laat zich op dat vlak trouwens ook niet onbetuigd. Zij schrijft voornamelijk verhalen en haiku's.

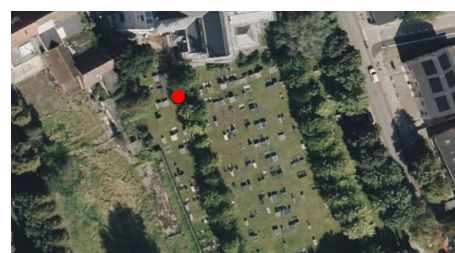
Gezin, geloof en nalatenschap

Van 1945 tot 1948 verblijft Aloïs in een Zwitsers sanatorium. Eenmaal terug thuis wordt de woonkamer van het echtpaar Blommaert een ontmoetingsruimte voor vrienden. Ook onderhoudt hij een rijke briefwisseling met vele vrienden en bekenden.

Natuur, geschiedenis, kunst en avontuur zijn geliefde thema's in zijn schrijverschap. Het onderwijs laat hij bovendien nooit volledig los. Zo werkt hij mee

aan Zonneland en de Vlaamse Filmkens.

Het gelovige echtpaar Blommaert gaat elk jaar op bedevaart naar Lourdes. Op 30 juni 1958, twee dagen na zijn laatste bedevaart, sterft Aloïs op 45-jarige leeftijd. Hij laat een rijk oeuvre na. Moeke Blommaert blijft schrijven en publiceren. Clem sterft in 2002, maar liefst 44 jaar na haar man.

Dit kunstzinnig graf is één van de opmerkelijkste van de begraafplaats in Wuustwezel. Het arduinen blok is gemaakt door beeldhouwer Cornelis en toont een lijdende Christus.

Bovenop zit een blauwvoet ontworpen door Maarten Pauwels. De keuze voor de blauwvoet staat vol symboliek; aan deze vogel worden onder meer heldhaftige krachten toegedicht.

Met dank aan Neel Vermeiren.
Informatie verkregen via de biografie
Aloïs Blommaert.

Marcus Verellen

In 1937 legerde een afdeling van het eerste regiment jagers te paard in onze gemeente. Gewoonlijk logeerden de meeste soldaten in het gekende "Posthuis" met zijn gemoedelijke gelagzaal en zijn ruime stallen, gelegen aan de steenweg tussen Breda en Antwerpen in het centrum van Wuustwezel. Zo gebeurde het ook in 1937.

Tussen deze jagers vinden we brigadier Marcus Verellen, die het zover bracht dat hij in Wuustwezel niet alleen kost en inwoon, maar ook een wederhelft vond.

Van brigadier tot dorpswinkelier

Hij trad op 12 oktober 1937 in het huwelijk met Suzanne Hens, de 22-jarige nicht van den baas van 't Posthuis. Brigadier Verellen moest nog voor december van datzelfde jaar met zijn regiment mee naar Mechelen in garnizoen.

Zodra zijn dienstitijd erop zat, kwam hij zich voorgoed in Wuustwezel vestigen en in 1939 vinden we hem als winkelier op de steenweg.

Later wordt hij herbergier in het huis van zijn schoonmoeder op de hoek van de Slijkstraat.

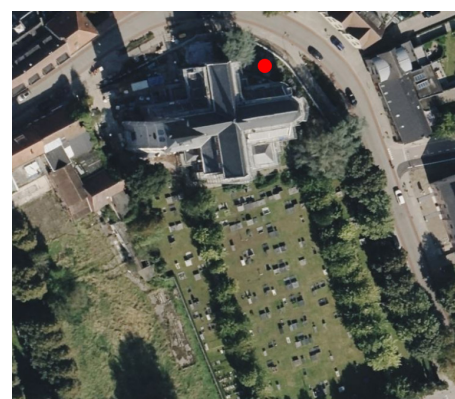
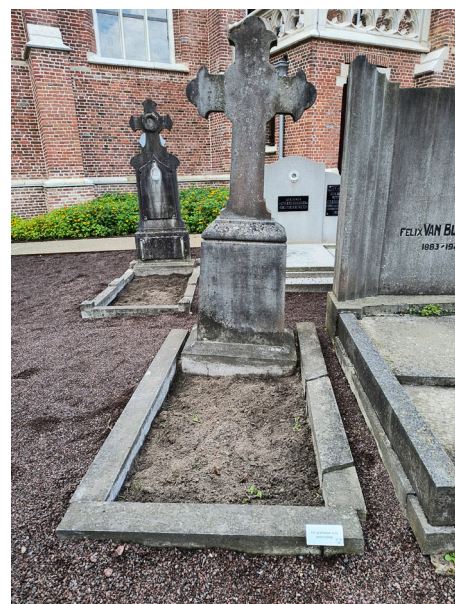
Een groot gezin

Op 1 augustus 1944 wordt daar hun derde kind, Theofiel Verellen geboren. Het koppel had op dat moment al twee kinderen, Eugene en Adèle.

In 1961 overlijdt Marcus Verellen. Suzanne blijft met haar zeven kinderen achter en zette de herberg- en winkelierszaak voort.

Theofiel zal later optreden als medestichter van de tabaksfabriek in Gooreind.

Met dank aan Wesalia II.

Emiel Vervoort

Een familie uit Wuustwezel

Je staat bij het graf van Emiel Vervoort. Ook de namen Jozef en Antonia zullen je opvallen. Emiel ligt hier namelijk niet alleen, maar samen met zijn ouders. Die kwamen uit Kalmthout maar verhuisden naar de Steenweg in Wuustwezel. Zijn vader werkte als postbediende, zijn moeder was huisvrouw.

Een leven in dienst van de kerk

Emiel koos zelf voor een religieuze carrière. Op zijn 25ste werd hij tot priester gewijd.

Eerst trok hij naar Westerlo om daar als onderpastoor te werken, maar al na twee jaar verhuisde hij naar Antwerpen om er in de Sint-Andriesparochie te dienen.

In 1957 overlijdt hij daar, intussen 81 jaar oud. Door zijn roeping zag Emiel veel van Vlaanderen, maar na zijn dood eindigde hij toch terug in Wuustwezel...

Uiteindelijk werd hij in zijn geboortedorp begraven, bij zijn familie.

Met dank aan Wesalia II.

En we zijn zeker nog niet uitverteld!

Wat kan jij doen? Heb je zelf een bepaalde connectie met een historisch grafteken of wil je je graag mee inzetten voor de instandhouding van het Wuustwezelse funeraire erfgoed? Dan ben jij misschien wel een ideale meter of peter!

Kom er alles over te weten via www.wuustwezel.be/vrije-tijd/cultuur/erfgoed/funerair-erfgoed of neem contact op via burgerzaken@wuustwezel.be.

Hopelijk slagen we er met jouw hulp in om het funeraire erfgoed een mooie toekomst te geven, en kunnen we al snel een vervolg breien aan deze eerste brochure.